



Stockholms
stad

Stadens arbete mot våld i nära relationer

Revisionsår 2024, nr 1 2024

Stadsrevisionen

Dnr: RVK 2023/128

Stadsrevisionen i Stockholms stad är kommunfullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs av stadens nämnder och bolag. På stadens webbplats, start.stockholm/revision, finns revisionsrapporter publicerade. För att prenumerera på stadsrevisionens informationsbrev, uppge e-postadress till revision.rvk@stockholm.se.

Till

Socialnämnden

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Stadens arbete mot våld i nära relationer

Revisorsgrupp 1 har den 11 juni 2024 behandlat bifogad revisionsrapport (1 2024).

Kommunfullmäktige har en tydlig styrning av arbetet mot våld i nära relationer. Staden har insatser och arbetar i huvudsak i enlighet med lagar, föreskrifter och styrdokument. Insatserna är utformade med utgångspunkt i bästa tillgängliga kunskap. Det pågår ett utvecklingsarbete som socialnämnden samordnar och där resultatet från flera utvärderingar och utredningar ska tas om hand. Det finns behov av att säkerställa att det stöd som erbjuds är likvärdigt, oavsett i vilken stadsdel som den som utsätts för våld bor. Samverkan med hälso- och sjukvården behöver också utvecklas.

Vi hänvisar i övrigt till rapporten och överlämnar den till socialnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm samt Bostadsförmedlingen i Stockholm AB. Yttrande ska ha inkommit till revisorsgrupp 1 senast 31 oktober 2024.

På revisorernas vägnar.

Bosse Ringholm
Ordförande

Therese Kandeman
Sekreterare

Innehåll

Stadens arbete mot våld i nära relationer

1.	Samlad bedömning och rekommendationer	1
2.	Bakgrund	3
2.1	Syfte och revisionsfrågor	3
2.2	Omfattning/avgränsning	3
2.3	Ansvarig nämnd/styrelse	4
2.4	Revisionskriterier	4
2.5	Metod	4
3.	Styrning och fördelning av ansvar	5
3.1	Lagar och föreskrifter	5
3.2	Styrdokument	6
3.3	Ansvarsfördelning	7
3.4	Revisionskontorets slutsats	7
4.	Stöd och insatser	8
4.1	Relationsvåldsteam (RVT)	8
4.2	Relationsvåldscentrum (RVC)	9
4.3	Översyn av insatser	10
4.4	Ansökan om förtur i bostadskön	12
4.5	Revisionskontorets slutsats	13
5.	Samverkan	15
5.1	Intern samverkan inom staden	15
5.2	Extern samverkan med andra aktörer	15
5.3	Revisionskontorets slutsats	16
6.	Utvärderingar och utvecklingsarbete	17
6.1	Statistik	17
6.2	IVO:s tillsyn av socialtjänstens arbete	18
6.3	Socialinspektörernas kvalitetsgranskning	18
6.4	Utvärdering av stadens RVC	19
6.5	Pågående utvecklingsarbete	19
6.6	Rapportering till nämnd	21
6.7	Revisionskontorets slutsats	22

1. Samlad bedömning och rekommendationer

Revisionskontoret har granskat hur staden arbetar för att stödja kvinnor som utsatts för våld i nära relation. Granskningen omfattar socialnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm samt Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.

Revisionskontorets samlade bedömning är granskade nämnder och bolag i huvudsak arbetar i enlighet med lagar, föreskrifter och kommunfullmäktiges intention för att stödja kvinnor som utsatts för våld i nära relation.

Kommunfullmäktige har i stadens budget samt i ”Program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025” gett verksamheterna styrning för arbetet som kompletterar lagstiftning och allmänna råd inom området. Nämndernas och bolagens arbete konkretiseras genom kommunfullmäktiges uppdrag i budget.

I granskningen har revisionskontoret tagit del av socialnämndens utvärderingar och utredningar. I maj 2023 genomfördes en översyn av stadens insatser till våldsutsatta, i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter. De insatser som finns är skyddat och tillfälligt boende samt stödsamtal, stöd i grupp och i rättprocessen. Skyddat boende finns för kvinnor med olika problematik. Andra insatser, såsom praktiskt stöd eller kontaktperson, erbjuds av vissa stadsdelsnämnder. Socialnämnden konstaterar bland annat att det finns behov av att säkerställa att det stöd som erbjuds är likvärdigt, oavsett i vilken stadsdel den som utsatts för våld bor i.

Socialnämnden har ett fortlöpande arbete utifrån budgetuppdrag, med att samordna och vidareutveckla arbetssätt, processer och rutiner, där resultatet från genomförda utvärderingar och utredningar tas om hand. Det pågår bland annat ett utvecklingsarbete för att ta fram ett för stadsdelsnämnderna enhetligt ”Bryt-upp program”, där processer, rutiner och insatser till våldsutsatta ska ses över. Vidare ska former för samverkan inom staden och med hälso- och sjukvården stärkas. Det finns redan etablerade former för samverkan bland annat med polisen.

Stadsdelsnämndernas organisering av arbetet mot våld i nära relation sker i huvudsak inom ramen för relationsvårdsteam (RVT), som ansvarar för myndighetsutövning, och fyra relationsvårdscentrum (RVC). Arbetet utförs av personal som har utbildning och specialistkompetens gällande våld i nära relationer. Det samtalsstöd

och stöd i grupp som erbjuds utgår ifrån beprövad erfarenhet. Vissa delar har förankring i forskning. Däremot finns ingen forskning eller effektstudier av de metoder som används i arbetet, varken nationellt eller internationellt.

Åtterrapporing av arbetet mot våld i nära relation, till nämnd och bolagsstyrelse, sker löpande i tertialrapportering och i verksamhetsberättelser. I socialnämndens socialtjänstrapport redovisas bland annat årligen statistik om arbetet mot våld i nära relationer.

2. Bakgrund

Våld i nära relationer beskrivs av Socialstyrelsen som ett omfattande samhällsproblem och ett hot mot utsatta personers mänskliga rättigheter. Att utsättas för våld i nära relationer får stora konsekvenser för individen som kan behöva vård, omsorg och skydd omgående men även på längre sikt.

Enligt Brottsförebyggande rådet begicks 80 procent av anmälda misshandelsbrott år 2022 mot kvinnor av en för brottsoffret bekant person. Under 2022 konstaterades 10 fall av dödligt våld i Sverige där offer och förövare hade en parrelation.

Granskningen motiveras mot bakgrund av att det finns risk för att våldsutsatta personer inte får det skydd och stöd de behöver för att lämna destruktiva relationer.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om staden arbetar för att stödja kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer i enlighet med lagar, föreskrifter och styrdokument.

Granskningen besvaras med följande revisionsfrågor:

- Har analys genomförts avseende om utbudet av insatser svarar mot kvinnors behov stöd?
- Är insatserna som erbjuds utformade med utgångspunkt i bästa tillgängliga kunskap?
- Sker uppföljning och återrapportering av arbetet till nämnd/styrelse?
- Finns former för samverkan mellan berörda verksamheter inom staden samt med andra aktörer?

2.2 Omfattning/avgränsning

Granskningen omfattar stadens arbete för att stödja kvinnor som utsatts för våld i nära relationer och där behov av skydd och stöd finns.

Stadens förebyggande arbete mot våld i nära relationer, ofta genomfört av fältassistenter och utifrån andra insatser, omfattas inte av granskningen. Ej heller stadens arbete för att stödja de barn som upplevt våld i hemmet. Även stadens arbete kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt våld oberoende relation har avgränsats från denna granskning. Vidare inkluderas inte kvinnor som upplevt våld där komplex problematik föreligger eller kvinnor som får stöd inom andra verksamhetsområden såsom äldreomsorg, stöd till personer

med funktionsnedsättning, missbruk, socialpsykiatri, ekonomiskt bistånd mm.

2.3 Ansvarig nämnd/styrelse

Granskningen omfattar socialnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm samt Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.

2.4 Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som revisionen utgår ifrån vid analys och bedömning. Följande revisionskriterier har tillämpats i granskningen:

- Socialtjänstlagen (3 kap. 3§, 5 kap. 11§, 6 kap. 2§)
- Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39)
- Stadens budget 2024
- Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025.

För en mer utförlig beskrivning av revisionskriterier, se avsnitt 3 Styrning av arbetet mot våld i nära relationer.

2.5 Metod

Revisionskontoret genomförde granskningen under perioden mars till juni 2024. Granskningen har utförts i enlighet med SKYREV:s vägledning för verksamhetsrevision.

Intervjuer har genomförts med socialförvaltningen, relationsvåldsteam (RVT) och relationsvåldscentrum (RVC) vid granskade stadsdelsnämnder samt Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.

Rapporten har faktakontrollerats av berörda förvaltningar och bolag.

3. Styrning och fördelning av ansvar

I avsnitten nedan redogörs för de lagar, föreskrifter och styrdokument som gäller för arbetet mot våld i nära relationer. Hur nämnder och bolag svarar upp mot kraven framgår i rapportens kommande avsnitt.

3.1 Lagar och föreskrifter

Socialtjänstlagens (SoL) 3 kap. 3 § anger att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Socialnämnden har ett generellt ansvar för brottsoffer, och ska särskilt beakta kvinnor och barn som utsatts för våld eller andra övergrepp (5 kap. 11§ andra stycket SoL).

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39), ställer krav på att socialnämnden ska analysera hur utbudet av insatser för våldsutsatta i kommunen motsvarar de behov som finns. I föreskrifterna finns även krav på socialnämnden att fastställa rutiner för när och hur verksamheterna ska ställa frågor om våld. Vidare framgår att socialnämnden ska samverka intern och externt med verksamheter, myndigheter och organisationer för att samordna att åtgärder inte motverkar varandra.

Socialnämnden ska, enligt 6 kap. 2§ i SoL, vid behov erbjuda våldsutsatta stöd och hjälp i form av ett lämpligt tillfälligt boende som motsvarar behovet av skydd. Av socialtjänstlagen framgår dock inte begreppet skyddat boende, det vill säga boenden som kvinnor kan erbjudas i det akuta skedet av uppbrottsprocessen.

I socialtjänstlagen finns heller inga bestämmelser som ger bostadslösa en allmän rätt att få en bostad av socialtjänsten. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, framgår dock att socialtjänsten bör kunna erbjuda stöd och hjälp i form av att bland annat ordna stadigvarande boende. Boendet kan antingen vara i hemkommunen eller i annan kommun, beroende på hur den individuella situationen för den våldsutsatta ser ut.

Av 8 § i lagen (2013:866) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar framgår att ett begränsat antal lägenheter i en kommunal bostadskö kan fördelas enligt ett förturssystem samtidigt som köavgifter kan tas ut.

3.2 Styrdokument

Kommunfullmäktiges ambitioner och mål för området våld i nära relationer uttrycks i budget samt specifikt i Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025.

Av stadens budget 2024 framgår att arbetet mot våld i nära relationer ska utvecklas och trappas upp. Genom stöd och insatser ska det underlätta för fler att lämna en våldsamt relation. Våldsutsatta ska få det skydd som de behöver och insatserna ska ges snabbt. Skyddat boende ska garanteras för den som söker skydd och dessa ska hålla hög kvalitet.

Stadsdelsnämnderna, socialnämnden och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB har flera uppdrag i stadens budget, kopplat till arbetet med våld i nära relation. Hur arbetet med dessa fortskridit kommer redogöras längre fram i granskningsrapporten.

Programmet mot våld i nära relationer syftar till att stöd, skydd och insatser till våldsutsatta kvinnor ska vara samordnat och evidensbaserat och av hög kvalitet samt adekvat och likställt oavsett var i staden man bor. Arbetet ska ske systematiskt genom samverkan mellan berörda verksamheter, tillsammans med andra myndigheter och civilsamhället i enlighet med kunskapsbaserade metoder. Programmet är nära sammankopplat både med den regionala strategin och nationella strategin mot våld i nära relationer.

Enligt programmet ska våldsutsatta erbjudas insatser utifrån sina behov på både kort och lång sikt. Strukturerade hot- och riskbedömningar ska genomföras i alla ärenden som rör våldsutsatta. Våldsutsatta som inte vill ha kontakt med stadens verksamheter ska informeras om civilsamhällets resurser.

Av programmet framgår även att samverkan med polisen ska utvecklas. Våldsutsatta ska erbjudas stöd under rättsprocessen när våldet är polisanmält. Vidare att stadens verksamheter systematiskt ska arbeta med kunskapsutveckling och säkerställa att yrkesverksamma inom socialtjänsten utbildar sig kring våld i nära relationer.

Arbetet inom ramen för programmet ska utföras inom ordinarie planering och uppföljningen av verksamheten. Socialnämnden ansvarar för en samlad uppföljning av programmet för hela staden och för en övergripande samordning.

3.3 Ansvarsfördelning

Stadsdelsnämnderna ansvarar för insatser till personer som är utsatta för våld i nära relationer. Arbetet organiseras bland annat inom ramen för relationsvåldsteam (RVT) och relationsvåldscentrum (RVC), se vidare avsnitt 4.1 och 4.2.

Socialnämnden har ett samordnande uppdrag gällande stadens socialtjänst och för innehållet i stadens RVC i samverkan med stadsdelsnämnderna.

Bostadsförmedlingen ansvarar för bostadsförmedling och förmedlingen av förturslägenheter.

3.4 Revisionskontorets slutsats

Kommunfullmäktige har uttryckt en tydlig riktning och målbild för arbetet mot våld i nära relationer som konkretiseras genom olika budgetuppdrag till nämnder och bolag.

Stadens ambitioner gällande arbetet mot våld i nära relationer framgår även i programmet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025.

Programmet är sammankopplat med den regionala strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län och har även en tydlig koppling till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

4. Stöd och insatser

4.1 Relationsvåldsteam (RVT)

Stadsdelsförvaltningarnas relationsvåldsteam (RVT) ansvarar för myndighetsutövning/handläggning av ärenden gällande vuxna personer som utsätts för våld i nära relationer.

Handläggare vid de granskade stadsdelsnämndernas RVT har socionomexamen och vidareutbildning avseende våld i nära relationer. Personalkontinuiteten uppges vara relativt stabil i granskade stadsdelsnämnder.

RVT utreder, fattar beslut och följer upp insatser. En riskbedömning och säkerhetsplanering genomförs i den inledande kontakten med den våldsutsatta. Bedömningsmetoden FREDA används för att upprätta hot- och riskbedömning och för att beskriva våldet. FREDA är en standardiserad bedömningsmetod som är tänkt att användas i socialtjänstens och andra verksamhetens arbete mot våld i nära relation.

Handläggningen uppges utgå ifrån socialtjänstlagen och Socialstyrelsens föreskrifter för arbetet med våld i nära relationer. Enligt intervjuade ska utredningarna bland annat omfatta behovet av stöd på kort och lång sikt, behov av boende, sysselsättning, kontakt med hälso- och sjukvård och andra myndigheter. Vidare en löpande bedömning av risken för fortsatt våld. Utredningen och den aktuella riskbedömningen ligger till grund för vilka insatser som ska erbjudas.

I granskningen har det framkommit att skyddat boende beviljas utifrån individuella bedömningar, men i regel endast två veckor åt gången i flertalet stadsdelsnämnder i staden. Hänvisning görs till pågående utredning som ska ligga till grund för insatser. Under vardagar beviljas insatsen skyddat boende av RVT. Efter arbetstid och under helger beviljas insatsen av socialjourens handläggare. Enligt intervjuade i granskade stadsdelsnämnder genomförs uppföljning alltid fysiskt med klienten, i regel inom en vecka. Dessförinnan uppges telefonkontakt ha upprättats med klienten. När det gäller insatsen skyddat boende uppges handläggarna vara särskilt tydliga med att informera klienten om den fortsatta planeringen.

Enligt intervjuad socialtjänstinspektör kan korta biståndsbeslut medföra ett orosmoment för den våldsutsatta och inte ligga helt i linje med intentionen att beviljade insatser ska utgå ifrån individuella bedömningar. Socialförvaltningen har ett pågående

utvecklingsarbete med att se över korta biståndsbeslut, se vidare avsnitt 6.5.

4.2 Relationsvåldscentrum (RVC)

Staden har sedan 2018 fyra relationsvåldscentrum (RVC), som riktar sig mot personer som utsatts för våld eller utövar våld i en nära relation samt till barn vars vårdnadshavare är aktuella hos RVC. Syftet är att säkerställa ett likställt och samordnat stöd av hög kvalitet.

Stadens RVC är geografisk utspridda och omfattar vardera ett antal stadsdelsnämnder. RVC Innerstaden, Sydost och Väst är organiserade separat från myndighetsutövning medan RVC Sydväst innefattar både myndighetsutövning samt stöd och behandling. Södermalms stadsdelsförvaltning ingår i RVC Innerstaden medan Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning ingår i RVC Sydost.

Behandlarna vid RVC har specialistkompetens inom våld i nära relationer. Gemensamma kunskapsbasen består av Utväg Skaraborgs modell för arbetet med våldsutsatta, olika vidareutbildningar och psykoedukation. Inslag av olika former av kognitiv beteendeterapi (KBT) såsom Compassion Focused Therapy (CFT) återkommer liksom psykodynamisk terapi från grundläggande psykoterapeut utbildning. Arbetssätten bygger på beprövad erfarenhet och har i vissa delar stöd i forskning. Däremot finns ingen forskning eller effektstudier av de metoder som används i arbetet, varken nationellt eller internationellt.

Våldsutsatta personer kan vända sig till RVC genom samtalskontakten som benämns ”Fri yta” för råd och stöd (max fem samtal) utan att först kontakta RVT. Utifrån samtalen kan den våldsutsatta få hjälp med att sortera sin situation, få svar på frågor och motiveras till att ansöka om fortsatt stöd via RVT eller civilsamhällets resurser. RVC erbjuder även stöd i rättsprocessen.

Biståndsbedömda insatser om fortsatt samtalsstöd eller stöd i grupp, utifrån Utväg Skaraborgs metod för samtalsstöd, beviljas av stadsdelsförvaltningarnas RVT. Tiden för insatserna varierar utifrån behov hos den våldsutsatta och kan pågå upp till 1,5 år. Enligt RVC Innerstaden och RVC Syd ost handlar samtalen om att definiera våld och sätta ord på det som man varit med om. Detta för att bland annat motverka normalisering av våldet och för att ge klienten möjlighet att bearbeta våldshändelsen. Samtalet syftar också till att lägga ansvaret på den som utövar våldet och därmed avlasta skuld och skam. I samtalen får klienterna bland annat generell kunskap om våldets mekanismer och konsekvenser samt om brottsprocessen.

RVC Innerstaden och RVC Syd ost uppges ha väntetid till sina insatser med upp till tre månaders väntetid. Under tiden uppges våldsutsatta få stöd från handläggare vid RVT, insats på skyddad boende eller vid andra enheter som personerna är i kontakt med. Socialförvaltningen har i samarbete med stadens RVC ett pågående utvecklingsarbete av arbetsmetoder där bland annat väntetiden kommer att analyseras, se avsnitt 6.5.

Respektive RVC har en styrgrupp och arbetsgrupp, med representanter från stadsdelsförvaltningarna, med syfte att säkerställa likställighet gemensamma utvecklingsfrågor.

4.3 Översyn av insatser

Socialförvaltningen har genomfört en översyn av de insatser som staden erbjuder till de personer som utsatts för våld, som slutfördes i maj 2023.

Stadens insatser består av skyddat eller tillfälligt boende, samtalskontakt individuellt eller i grupp samt stöd i rättsprocessen. Utvecklingsområden har identifierats och ett arbete har påbörjats för att utveckla insatserna, se vidare avsnitt 6.5.

4.3.1 Skyddat boende och andra boendeinsatser

Av socialförvaltningens översyn av insatser framgår att stadsdelsnämndernas stöd till bostadssökande skiljer sig åt gällande vilka boendeinsatser som erbjuds.

De flesta stadsdelsnämnder har och erbjuder jourlägenheter, men inte alla. En del erbjuder tillfälligt boende genom SHIS Bostäder. Tränings- och jourlägenheter är andra tillfälliga boendeinsatser som kan beviljas. Vidare kan försökslägenheter, inklusive så kallade ”Bostad först”, erbjudas. Försökslägenheter är en stadigvarande boendeform med målsättningen att personen ska överta kontraktet. Vidare används boendelösningar i form av vandrarhem och hotellboende. I vissa stadsdelsförvaltningar erbjuds boendestöd och kontaktperson.

Av översynen framgår att samtliga stadsdelsförvaltningar erbjuder skyddat boende, antingen genom stadens egna skyddade boenden eller genom civilsamhällets organisationer som staden kan hänvisa till. Samverkan med andra kommuner sker om den våldsutsatta är i behov av flytt.

Socialnämnden har skyddade boenden i egen regi, som vänder sig till olika målgrupper. För målgruppen kvinnor finns Kriscentrum/Kruton (KCK) som är ett skyddat boende med bemanning dygnet runt. KCK vänder sig till kvinnor från 18 år och

uppåt, med eller utan barn. Placerade kvinnor erbjuds stödsamtal, säkerhetsplacering samt stöd vid kontakt med andra myndigheter eller hälso- och sjukvård. Vidare erbjuds stöd i ansökan om skyddade personuppgifter och praktiskt stöd för att hantera ekonomi och samhällsinformation i övrigt. Hvilan är ett annat skyddad akut- och placeringsboende med personal dygnet runt som vänder sig till kvinnor som till följd av missbruk, hemlöshet eller psykisk ohälsa eller andra svårigheter behöver akut logi med stöd. Ett tredje alternativ är Syrenen som är ett skyddat boende för kvinnor över 18 år som befinner sig i utsatt situation med våldsamhet, hemlöshet, missbruk och psykisk ohälsa.

Socialnämnden har genomfört en kartläggning av om skyddade boenden som stadens hänvisar till håller hög kvalitet (fastställt december 2023). I kartläggningen framgår att personalen på boendena överlag är välutbildade och har kunskap om standardiserade bedömningsinstrument för riskbedömning. Flertalet boenden gör en säkerhetsplanering i samband med inflyttning och utflyttning. Samtliga boenden har uppgett att de har rutiner för hur medarbetare och volontärer ska hantera skyddade personuppgifter och rutiner för att dokumentera insatser. De skyddade boenden som staden hänvisar till erbjuder olika former av stöd under placeringen såsom stödsamtal, stöd vid kontakt med myndigheter samt hälso- och sjukvård samt övrigt praktiskt stöd. Utvecklingspotential framkom gällande utbildning inom digital säkerhet. Socialförvaltningen har tagit fram en manual för digital säkerhet och kommer under året se över möjligheten att erbjuda utbildning i någon form till de kvinnojourer som är intresserade av detta.

Sedan 1 april 2024 gäller nya regler för verksamheter som bedriver skyddade boenden. Privata aktörer, till exempel stiftelser och föreningar, som yrkesmässigt bedriver skyddat boende behöver ansöka om tillstånd från Inspektionen om vård och omsorg (IVO). Enligt intervjuade kommer detta innebära ytterligare kvalitetshöjning av de skyddade boenden som staden hänvisar till.

De granskade stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm har egna jourlägenheter som kan erbjudas våldsutsatta. Vidare används också de andra boendelösningar som finns tillgängliga i staden.

4.4 Ansökan om förtur i bostadskön

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ansvarar för förmedlingen av lägenheter vid ansökan om förtur till bostad. Bostadsförmedlingens förtursverksamhet sker på uppdrag av kommunfullmäktige och regleras av riktlinjer fastställda av bolagets styrelse samt lagstiftning.

Personer som är utsatta för våld i nära relation är en målgrupp för förtur i stadens bostadskö. Förturen avser ett förstahandskontrakt på den reguljära bostadsmarknaden och är utifrån befintligt regelverk inte en biståndsbedömd insats från socialtjänsten eller del av en boendekedja för våldsutsatta.

Enligt bolagets riktlinjer kan förtur ansökas av den som har starka medicinska eller sociala behov, eller som av ytterst trängande omständigheter är i akut behov av ändrade bostadsförhållanden. Vidare ska den som ansöker om förtur sakna möjlighet att tillgodose detta behov på annat sätt och ska också uppfylla kraven av att kunna bo på egen hand i en lägenhet i en hyresfastighet. Förturen riktar sig till den som är och har varit folkbokförd i Stockholms stad utan avbrott i minst två år. Enligt riktlinjen beror tvåårsregeln på att förtursverksamheten är en kommunalt finansierad verksamhet som ska vara till för stadens invånare.

Enligt intervjuade vid bostadsförmedlingen prövas alla ansökningar individuellt utifrån riktlinjerna om förtur. Förturshetenens utredningar omfattar ärendedragningar i grupp och årliga internkontroller genomförs av ärendehanteringens. Socialtjänstens roll uppges vara att i ansökningsprocessen inkomma med intyg som styrker kraven för förtur. Omprövning av beslut kan överklagas till Bostadsförmedlingens förtursutskott som sammanträder en gång i månaden.

Bostadsförmedlingen uppges inte ha specifika förturslägenheter, men har möjlighet att lägga en bevakning av bostäder som inkommer till förmedling. När det gäller skuldsättning kan förtursheten vid bostadsförmedlingen ha en dialog med fastighetsägaren. I slutändan behöver dock bostadsförmedlingen göra en bedömning kring om hyresvärden godkänner bostadssökanden. Avslag om förtur uppges oftast inte ske enbart utifrån skuldsättningen utan för att kraven för förtur inte uppnås i sin helhet.

Bostadsförmedlingen samverkar med socialnämnden årligen utifrån olika budgetuppdrag kring våldsutsatta. Senaste åren har det enligt intervjuade funnits en mer strukturerad dialog med stadsdelsnämndernas RVT. Detta för att bland annat tydliggöra uppdrag och förväntningar mellan förtursheten och socialtjänsten. Bostadsförmedlingens förturshet har under våren 2024 haft möte

med RVT i Enskede-Årsta-Vantör och har ett inbokat möte med en annan stadsdelsförvaltning.

Socialnämnden har utifrån budgetuppdrag 2023 bland annat utrett, i dialog med Bostadsförmedlingen och stadsdelsnämnder, hinder för våldsutsatta att få förtur till bostad. Utredningen visade att det fortfarande fanns ett gap mellan socialtjänstens förväntan på och det faktiska uppdraget som Bostadsförmedlingen har gällande förtursverksamheten. I utredningen konstaterades vidare att det behövs mer kunskap om målgruppen våldsutsatta personer där skuldsättning utgör primärt hinder för anskaffande av stadigvarande bostad.

Socialnämnden har utifrån iakttagelserna i utredningen och utifrån budgetuppdrag 2024 påbörjat ett arbete för att öka kunskapen om målgruppen våldsutsatta personer där skuldsättning utgör ett hinder för anskaffande av stadigvarande bostad. Det fortsatta arbetet kommer enligt socialförvaltningen beröra stadens bostadsbolag och bygga vidare på den dialog som socialförvaltningen haft med Bostadsförmedlingen och stadsdelsförvaltningar.

4.5 Revisionskontorets slutsats

Socialnämnden har genomfört en översyn (fastställd maj 2023) av stadens insatser till våldsutsatta, i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter. Översynen visar att det finns flera viktiga insatser till våldsutsatta, men att likställigheten i erbjudna insatser skiljer sig åt mellan stadsdelsnämnder. Utvecklingsområden har identifierats och ett arbete har påbörjats för att utveckla likställigheten mellan stadsdelsnämndernas insatser.

Stadsdelsnämndernas insatser till våldsutsatta erbjuds inom ramen för relationsvårdsteam (RVT) som ansvarar för myndighetsutövning och relationsvårdscentrum (RVC) som genomför insatser. Medarbetarna vid stadens RVT och RVC har särskild utbildning och kompetens gällande arbetet mot våld i nära relation, i enlighet med socialtjänstlagen. Insatser gällande samtalsstöd och stöd i grupp vid stadens RVC utgår ifrån beprövad erfarenhet som i vissa delar även har stöd i forskningen. Effektstudier av metoder som används finns dock inte att tillgå. Däremot arbetar stadens RVC utifrån bästa tillgängliga kunskap i enlighet med programmet mot våld i nära relationer.

Skyddad boende erbjuds i enlighet med sociallagen av samtliga stadsdelsnämnder, dock ofta utifrån korta biståndsbeslut med hänvisning till pågående utredning. Uppföljning av skyddad boende uppges alltid ske av RVT i de stadsdelsförvaltningar som ingår i granskningen. Socialnämndens kartläggning (fastställd december 2023) av skyddade boenden visar att de skyddade boenden som

staden hänvisar till håller en hög kvalitet gällande verksamhet, rutiner och personalens utbildning.

När det gäller reglerna för ansökan om förtur visar socialnämndens utredning att det finns ett gap mellan socialtjänstens förväntan på och det faktiska uppdraget som Bostadsförmedlingen i Stockholm AB har. Bostadsförmedlingen har de senaste åren haft en mer strukturerad dialog med stadsdelsnämndernas RVT, i syfte att tydliggöra kraven och bolagets uppdrag utifrån befintliga riktlinjer. Socialnämnden är samordnande, utifrån budgetuppdrag 2024, i arbetet med att öka kunskapen om målgruppen våldsutsatta personer där skuldsättning utgör ett hinder för anskaffande av stadigvarande bostad.

5. Samverkan

5.1 Intern samverkan inom staden

Socialförvaltningen är utifrån sitt samordnande uppdrag sammankallande till nätverksträffar mellan RVC. Nätverken syftar till att driva olika utvecklingsfrågor och likställa arbetssätt. Under nätverksträffarna behandlas exempelvis frågor kring arbetssätt, rutiner och metodfrågor. Föreläsare kan bjudas in utifrån olika frågeområden.

Socialförvaltningen anordnar även månatliga nätverksträffar för övriga chefer inom socialtjänsten och genomför årligen olika utbildningar. Utbildning har exempelvis anordnats gällande skärpta krav i Socialstyrelsens föreskrifter om våld i nära relation. Under 2023 utbildades exempelvis 400 medarbetare i säkerhetsbedömning utifrån modellen ”FREDA kortfrågor” och 50 medarbetare inom ”FREDA farlighetsbedömning och beskrivning”. Inom ramen för ”Bryt-upp programmet” kommer ytterligare frågor som rör intern och extern samverkan kring våldsutsatta beaktas, se avsnitt 6.5.

Samverkan mellan nämnder och bolag i staden sker också utifrån årliga budgetuppdrag i budgeten.

5.2 Extern samverkan med andra aktörer

Stockholms stad ingår i länsövergripande samverkan inom ramen för Operation kvinnofrid, tillsammans med länsstyrelsen, övriga kommuner i länet, polis, kriminalvård och Region Stockholm. Operation kvinnofrid har uppdraget att verka för ett samhälle fritt från våld.

Genom föreningsstöd erbjuder staden ett kompletterande stöd i samverkan med civilsamhället. De föreningar som tillhandahåller föreningsstöd arbetar med uppsökande verksamhet, gruppverksamhet, stödsamtal, chatt och telefonrådgivning. Organisationer i civilsamhället ingår ofta i referensgrupper för olika utvecklingsprojekt som genomförs. Inom ramen för ”Bryt-upp programmet” kommer även samverkan med regionen utvecklas gällande hälso- och sjukvårdsinsatser, se avsnitt 6.5.

Islandsmodellen är en samverkansmodell mellan polis och socialtjänst vid och efter akuta våldshändelser i familjer med barn. Målet med modellen är att tillvarata våldsutsatta barn och vuxnas rätt till stöd och skydd samt möjliggöra för våldsutsatta att remitteras till behandlande enhet så nära anslutning som möjligt till våldshändelsen. Arbetet sker genom att polisen kontaktar socialtjänsten direkt vid brottsplatsen när våldet ägt rum. Socialtjänsten vid

stadsdelsförvaltningarna (socialjouren efter kontorstid) åker då ut och möter polisen på plats för att bedöma behovet av stöd och skydd. Modellen används av flertalet stadsdelsnämnder i staden.

Södermalms stadsdelsförvaltning har i samarbete med polisområde Södermalm sedan 2020 bedrivit projektet IGOR, i arbetet med särskilt utsatta brottsoffer. Samverkan med Brottförebyggande Rådet (Brå) och Socialstyrelsen har ingått i projektet. Syftet har varit att upptäcka och motivera fler våldsutsatta och våldsutövare att ta emot insatser. Vidare att förbättra samverkan mellan socialtjänst och polis. Arbetsmetoder har tagits fram som involverar hela polisområdet City. Södermalms stadsdelsförvaltning har två socialsekreterare med särskild kompetens om våld i nära relationer lokaliserade hos polisen. Projektet är en del av ordinarie verksamhet sedan mars 2024.

5.3 Revisionskontorets slutsats

Staden har strukturer för samverkan internt inom staden. Externt finns samverkan med bland annat polis, hälso- och sjukvård ideella organisationer. Samverkan med hälso- och sjukvården behöver utvecklas.

6. Utvärderingar och utvecklingsarbete

6.1 Statistik

I stadens socialtjänstrapport 2023 redovisas statistik gällande våld i nära relation, bland annat antal personer som varit aktuella i utredningar för insatser. Statistiken gällande utredningar och biståndsbedömda insatser inkluderar både våldsutsatta personer och personer som utövar våld.

I tabellen nedan framgår antal aktuella ärenden i staden totalt och för granskade stadsdelsnämnder Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm under 2022 och 2023.

Antal ärenden till stadens relationsvårdsteam (RVT) ökade med åtta procent sedan 2022, varav antalet kvinnor med 5 procent och antalet män med 31 procent.

Antal aktuella ärenden i RVT

Nämnd	2022	2023	Kvinnor 2023	Män 2023
Totalt i staden	1 754	1 884	1 622	262
Enskede-Årsta-Vantör	234	257	225	32
Södermalm	229	277	231	46

(Socialtjänstrapport 2023)

Utvecklingen av antalet ärenden i stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm följer stadens ökning.

I tabellen nedan framgår att det sammantaget beviljades 1 108 biståndsbedömda insatser via Relationsvårdscentrum (RVC) under 2023, vilket är en ökning på 16 procent i jämförelse med föregående år.

Antal personer som beviljats samtalsstöd på RVC

Nämnd	2022	2023	Kvinnor 2023	Män 2023
Totalt i staden	951	1108	951	157
Enskede-Årsta-Vantör	119	156	137	19
Södermalm	121	182	150	32

(Socialtjänstrapport 2023)

Personer som beviljats samtalsstöd vid RVC ökade med 37 personer i Enskede-Årsta-Vantör och med 61 personer vid Södermalm 2023, i jämförelse med 2022.

6.2 IVO:s tillsyn av socialtjänstens arbete

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har inom ramen för regeringsuppdrag under 2021-2023 genomfört en tillsyn av det arbete som bedrivs i kommuner och regioner relaterat till våld i nära relationer. I tillsynen framkommer att brister i regelefterlevnad och handläggning försvårar upptäckten av våld och i värsta fall döljer pågående våld.

När det gäller följsamheter till Socialstyrelsens föreskrifter om våld i nära relationer, HSLF-FS 2022:39, visar tillsynen bland annat att över 200 socialnämnder i landet inte följer föreskriftens samtliga krav. Tillsynen visade bland annat att följsamheten till de stärkta kraven på rutiner för att fråga om våld och kraven på samverkan för att samordna åtgärder så att de inte motverkar varandra var bristfällig.

Enligt socialförvaltningen behöver även stadens verksamheter bli bättre på att ta fram och tillämpa rutiner avseende frågor om våld och samverkan i enlighet med Socialstyrelsen allmänna råd och föreskrifter. Dessa frågor kommer enligt intervjuer att omhändertas i "Bryt-upp programmet", se avsnitt 6.5.

6.3 Socialinspektörernas kvalitetsgranskning

Socialnämndens socialtjänstinspektörer har mellan 2019 och 2023 genomfört kvalitetsgranskningar gällande handläggning av ärenden som rör våld i nära relation. Kvalitetsgranskning om våld i nära relationer har under 2019 genomförts i Bromma och Enskede-Årsta-Vantör, under 2020 i Kungsholmen, Norrmalm och Rinkeby-Kista samt under 2023 i Farsta, Järva och Skärholmen.

Granskningarna visar generellt en god formell rättssäkerhet i handläggningen av ärenden, i de stadsdelsnämnderna som ingått i granskningarna. Vidare att utredningarna i hög grad följde anvisningar i Socialstyrelsens föreskrifter om hur våldet ska utredas. Standardiserade bedömningsmetoden FREDA användes också i hög utsträckning. Behovet av stöd på kort sikt var i regel väl belyst medan behovet på längre sikt inte framträdde lika tydligt i dokumentationen.

I socialinspektörernas kvalitetsgranskning 2023 intervjuades även representanter från Unizon, riksförbundet för cirka 140 idéburna och icke vinstdrivna kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer. De intervjuade upplevde att stadens socialsekreterare har en stor kompetens och genuin ambition att hjälpa våldsutsatta. Men lyfte också fram utmaningen med personalomsättning vid RVT och att uppföljningar inte alltid genomfördes på skyddat boende.

6.4 Utvärdering av stadens RVC

Marie Cederschiöld högskola (tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola) har på uppdrag av socialnämnden (fastställd december 2021), genomfört en utvärdering av stadens Relationsvåldscentrum (RVC) och insatser till våldsutsatta.

Utvärderingen konstaterar att införandet av stadens RVC har inneburit ett bättre arbete avseende stöd och behandling än tidigare. Brukarna är i överlag mycket nöjda med det stöd och bemötande de fått av behandlarna från RVC.

För en fortsatt utveckling av arbetet rekommenderas att kompletterande stödinsatser för boende och praktiskt stöd utvecklas och finns tillgängliga på samtliga stadsdelsförvaltningar. En utvecklad insatskedja och systematisk samarbete mellan staden och hälso- och sjukvården rekommenderas för brukare med symptom på post-traumatisk stress (PTSD) eller annan psykisk ohälsa, då många som söker till RVC visar sådana tecken.

Utvärderingen konstaterar vidare att det finns ett utvecklingsbehov gällande samordningen mellan enheter inom socialtjänsten, såsom enheten för försörjningsstöd, barn och unga och familjerätt samt med hälso- och sjukvården.

6.5 Pågående utvecklingsarbete

Utvecklingsarbete pågår för att utveckla och omhänderta utvecklingsområden som identifierats i olika utredningar, exempelvis Marie Cederschiölds utvärdering och socialnämndens utredningar utifrån olika budgetuppdrag.

Nedan framgår projekt som samordnas av socialnämnden, men som på olika sätt också involverar eller kommer att involvera andra nämnder och bolag. Vidare redovisas för de utvecklingsinsatser som genomförs i de stadsdelsförvaltningar som ingår i granskningen.

Socialnämnden har, utifrån budgetuppdraget 2024, i samverkan med bland annat stadsdelsnämnder påbörjat arbetet med att utforma ett så kallat ”Bryt-upp program” för våldsutsatta. Målet är att underlätta för fler att lämna destruktiva relationer. Detta kräver att våldsutsatta känner en trygghet i att samhället arbetar systematiskt i att möta upp och ge skydd och stöd under hela processen.

Bryt-upp programmet kommer, enligt socialförvaltningen, adressera många av de utvecklingsområden som framkommit i olika utvärderingar och utredningar om arbetet med våld i nära relationer. Arbetssätt och samverkansprocesser både inom staden och med

Region Stockholm, ska tas fram och implementeras av stadsdelsnämnderna. Vidare ska en processkarta och en likvärdig palett med insatser tas fram för stadsdelsnämndernas arbete. Detta för att säkerställa ett likvärdigt och utökat stöd, både akut och i det längre perspektivet. Enligt socialförvaltningen kommer korta biståndsbeslut gällande skyddad boende och tillämpning av rutiner för att fråga om våld beaktas i arbetet. När det gäller insatser för våldsutsatta som visar tecken på PTSD har staden en pågående dialog med regionen kring formerna för samverkan kring traumabehandling.

Varje stadsdelsnämnd ska implementera de nya processerna i sin verksamhet. Socialnämnden kommer att erbjuda stöd vid framtagande av lokala samverkansprocesser. Ansvar för att säkerställa att stadsdelsnämnderna tillämpar styrdokumentet ligger på socialnämnden. Stadsdelsnämnderna kommer årligen redovisa för socialnämnden hur styrdokumentet används i det löpande arbetet.

Socialförvaltningen kommer under året att tillsammans med RVC kartlägga faktorer som kan påverka insatsernas kvalitet och utformning. Syftet med kartläggningen är att hitta former för en hållbar styrning och planering av verksamheten vid RVC. Bland annat kommer väntetiden till RVC analyseras.

När det gäller identifierade utvecklingsbehov kring boendeinsatser har socialförvaltningen påbörjat i enlighet med budgetuppdrag, en genomlysning av boendekedjan, i samarbete med stadsdelsnämnder och Bostadsförmedlingen. Syftet är att hitta ett system som underlättar för våldsutsatta att få en bostad. Socialförvaltningen har också påbörjat en utredning i syfte att hitta ett system som möjliggör för våldsutsatta att enklare hitta ett boende i en annan stadsdel. Vidare fortsätter socialförvaltningens arbete att tillsammans med stadsdelsnämnder och Bostadsförmedlingen, öka kunskap om våldsutsatta personer med skuldsättning, där nästa steg består av ett samarbete med stadens bostadsbolag, se avsnitt 4.4.

I samarbete med organisationen Fastighetsägarna genomförde socialnämnden under 2023 en utbildningsinsats i syfte att upprätta våld i nära relationer. Under 2024 ska utbildning även omfatta husvärdar.

I samarbete med personalstrategiska avdelningen (PAS) vid stadsledningskontoret, har ett stödmaterial till arbetsgivare tagits fram för att identifiera våld i nära relation hos medarbetare. Stödmaterialiet kommer spridas till stadsdelsnämnderna genom stadens HR nätverk.

Det bedrivs även projekt som initierats av stadsdelsnämnder. Bland annat bedriver Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning tillsammans med RVC Syd ost ett så kallat LOTS projekt under 2023-2025. Projektet finansieras av stadens sociala investeringsmedel. Lotsinsats innebär i huvudsak ett praktiskt stöd till klienter vars livssituation är en konsekvens av våld i nära relationer. Stödet kan exempelvis innebära stöd i myndighetskontakter, hälso- och sjukvård, samhällsvägledning, bryta isolering, stöd att upprätthålla säkerhetsplanering och skyddstänk.

Södermalms stadsdelsnämnd har ett pågående arbete för att inför så kallade "VINR-ombud" med specialkompetens inom våld i nära relation. Planen är att varje arbetsgrupp ska ha ett VINR-ombud som kan ge stöd och kunskap till medarbetare om våld i nära relationer. Stadsdelsförvaltningen har också tagit fram en digital enkät för frågor om våld, som ställs i alla ärenden oavsett verksamhetsområde. Vidare har avdelningen för vuxna tagit fram rutiner för samverkan mellan enheter, specifikt för våld i nära relation.

6.6 Rapportering till nämnd

Nämnder och bolag redovisar i ordinarie tertiärrapportering och verksamhetsberättelse hur arbetet mot våld i nära relationer fortlöper. Denna rapportering ligger till grund för stadens årsredovisning som överlämnas till kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige har sedan 2023 en ny indikator för att följa upp stadsdelsnämndernas arbete mot våld i nära relationer. Indikatorn avser "Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (vuxna missbruk, socialpsykiatri, våld i nära relationer)".

I Enskede-Årsta-Vantörs och Södermalms verksamhetsberättelse 2023 framgår att andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten var 100 procent i respektive stadsdelsnämnd. I intervjuer framgår dock att den brukarundersökning som resultatet bygger på hade relativt låg svarsfrekvens.

Ytterligare indikatorer finns på enhetsnivå för att följa upp arbetet vid stadens RVC. Bland annat redovisas att andelen våldsutsatta där målet med insats från RVC uppnåtts under 2023 var 70 procent i Enskede-Årsta-Vantör och 72,4 procent på Södermalm, med årsmål om 70 procent.

Socialnämnden följer årligen upp socialtjänstens arbete med våld i nära relationer och beskriver det i Socialtjänstrapporten. Under året

har även ett arbete påbörjats för uppföljning av programmet mot våld i nära relationer 2020-2025. Socialförvaltningens arbete med olika budgetuppdrag redovisas därtill till nämnden i särskilda PM. I dessa kan även finnas förslag på fortsatt utvecklingsarbete vilka kan komma att ligga till grund för nya budgetuppdrag.

6.7 Revisionskontorets slutsats

Socialnämnden arbetar fortlöpande för att samordna och vidareutveckla arbetsätt, processer och rutiner gällande arbetet mot våld i nära relationer i samverkan med berörda nämnder och bolag.

Socialnämnden har utifrån utvärderingar och utredningar, ett pågående arbete med att identifiera utvecklingsområden i enlighet med budgetuppdrag, bland annat för att insatser ska svara upp mot de behov som finns hos olika målgrupper. Det kvarstår arbete för att bland annat säkerställa en likställighet i insatser som erbjuds av stadsdelsnämnderna till målgruppen våldsutsatta. Likaså behöver stadens olika verksamheter ta fram och tillämpa rutiner som rör frågor om våld i högre utsträckning samt se över rutinen för korta biståndsbeslut gällande skyddad boende. Vidare behöver samverkansprocesser inom staden och med hälso- och sjukvården ses över för att kunna erbjuda ett mer sammanhållet stöd. Ovanstående utvecklingsområden kommer beaktas och omhändertas i arbetet som socialförvaltningen påbörjat inom ramen för ”Bryt-upp programmet”.

Socialnämnden har vidare påbörjat arbetet för en genomlysning av boendekedjan och för att hitta ett system som möjliggör att våldsutsatta att lättare kan få en bostad även i andra stadsdelsnämnder.

Socialnämnden redogör årligen statistik gällande arbetet mot våld i nära relation, genom socialtjänstrapporten. Rapportering till nämnd/bolagsstyrelse sker i tertialrapportering och verksamhetsberättelse.